

Informatie

Scriptierubriek

Hieronder de binnengekomen samenvattingen van doctoraalscripties die de afgelopen tijd door filosofiestudenten zijn gemaakt. Vanwege de beperkte ruimte kunnen helaas niet alle binnengekomen stukken in dit nummer geplaatst worden, maar zeker wel in de volgende nummers van *Krisis*. Het is de bedoeling dat via deze scriptierubriek alle, nog studerende, filosofiestudenten in de gelegenheid worden gesteld aandacht te vestigen op de door hen vervaardigde afstudeerscriptie. Dus: wie dit leest en nog bezig is (of al klaar is) met zijn doctoraalscriptie kan een samenvatting van zijn/haar scriptie, in 50 woorden, opsturen aan de Krisisredactie, De Balie, Kleine Gartmanplantsoen 10, 1017 RR Amsterdam. Graag je naam, adres en telefoonnummer vermelden, alsook de manier waarop eventuele belangstellenden de scriptie in hun bezit kunnen krijgen. We behouden ons het recht voor om eventuele inkortingen te plegen daar waar de 'samenvatting' te 'omvangrijk' wordt.

'De mensen naar een betere wereld helpen. Karl Poppers politieke theorie van de toekomst: Utopia en de Open Society', door Marcel L.J. Wissenburg, Bakkershaag 31, 6871 HR Renkum, tel. 08373 - 13680 (afgestudeerd aan de faculteit van de sociale wetenschappen te Nijmegen).

Poppers kritiek van (wat hij noemt) utopisme en zijn liberale politiek zijn consistent t.o.v. zijn epistemologische, ontologische en ethische filosofie; zowel de argumenten tegen utopisme als het bestaan van een kwestie utopisme op zich worden hiertoe herleid. Dan blijkt de kritiek ineffectief en het alternatief onvoldoende beargumenteerd. (Fotocopie verkrijgbaar door overmaking van f. 15,- op giro 2387804 t.n.v. de auteur o.v.v. de titel.)

Taal en kritiek. De politieke betekenis van de taakproblematiek bij Michel Foucault en Jürgen Habermas', door Ad Verkuijlen, 1e Oude Heselaan 104, 6541 DC Nijmegen, tel. 080 - 782803 (afgestudeerd aan de faculteit der Wijsbegeerte te Nijmegen).

De scriptie behandelt de articulatie tussen taaltheorie en politieke theorie (machtstheorie) bij Foucault en Habermas. Onderzocht wordt hoe een taaltheorie kan functioneren als een kritisch instrument en aanleiding kan geven tot een adequate maatschappijtheorie. Foucaults 'politieke taaltheorie' wordt gebruikt om de waarde van Habermas' oproep tot een 'open taalspel' te relativieren. (Scriptie kan verkregen worden door contact op te nemen met de auteur.)

'De betekenis van J.J. Poortmans metafysica voor het religiebegrip en de godsdienstfilosofie', door L.P. Scharwächter, Obrechtstraat 21, 6523 AA Nijmegen, tel. 080 - 232238 (afgestudeerd aan de faculteit der Wijsbegeerte te Nijmegen).

Als voorstudie is eerst J.J. Poortmans metafysica, zoals uiteengezet in zijn hoofdwerk 'Tweeërlei Subjectiviteit', weergegeven en geëvalueerd. In het hoofddeel is de betekenis van Poortmans metafysica van het religiebegrip nagegaan. Dit laatste wordt onder-

verdeeld in de volgende thema's: het godsbegrip, de theodicee, het wezen van de religie, religie als verschijnsel, het hylisch pluralisme als verklaringshypothese van de religieuze verschijnselen en het religieus syncretisme. De betekenis van Poortmans metafysica is een transcendente.

'Mens en milieu, of determinisme en contingentie. Een thema in het Franse denken rond 1900', door Carel B. Krol, Damsigtstraat 73, 2272 XP Voorburg, tel. 070 - 863291 (afgestudeerd aan de faculteit der Wijsbegeerte te Leiden).

In de Franse geografie bloeide rond 1900 het 'possibilisme' (Lucien Febvre): anders dan deterministen meenden, beheerst het milieu de mensen niet; levens, vanuit eigen kracht, beschikken zij over de mogelijkheden die het milieu aanbiedt. Toendertijd, zo blijkt, waren filosofie (Bergson) en militaire doctrine (Foch) met deze geografische theorie diepgaand geestverwant.

'An object-oriented approach to ethical reasoning', door T. van Willigenburg, Oude Gracht 291, 3511 PA Utrecht, tel. 030 - 319057 (afgestudeerd aan de faculteit der Wijsbegeerte te Utrecht).

This paper explores the nature of knowledge representation in ethical expert systems. It tries to show that ethical expertise is not to be expressed in a set of normative principles formulated as production rules, but asks for a representation architecture based on prototypes, defaults, multiple perspectives and analogies. Furthermore, it is conjectured that ethical reasoning mainly consists in a partial matching of conceptual schemes of frames that express these prototypes and perspectives. An attempt is then made to sketch the outlines of a Frame Representation Language based on First Order Predicate Logic (Hayes '79 and Brewka '87).

'Een kommentaar bij de voorstellingstheorie van Karl Leonhard Reinhold', door Daniël van Spanje, Frans Halsstraat 8, 3583 BP Utrecht (afgestudeerd aan de faculteit der Wijsbegeerte te Utrecht).

Uitleg en achtergronden bij de paragrafen VI en XII van Boek II van het 'Versuch einer neuen Theorie des menschlichen Vorstellungsvermögens'. Inhoud: 1) Reinholds contact met de kritische filosofie en zijn motieven om de voorstellingstheorie te schrijven; 2) Vorm, inhoud en vertaling; 3) Historisch en systematisch commentaar. Invloed van Locke, Eberhard, Kant, en met name Sulzer en Mendelssohn; 4) Functie van het genusbegrip 'voorstelling'; 5) Bijlage: vier-partijenkwestie: waarheid en onenigheid zijn onverzoenbaar; waarheid is algemeengeldend. (Te bestellen bij auteur, na ontvangst scriptie (267 pag.) overmaking van f. 30,-)

'De maatschappijmodellen van J. Habermas en R. Steiner', door Aart J. Leemhuis, Da Costastraat 13", 1053 XZ Amsterdam, tel. 020 - 164341 (afgestudeerd aan de faculteit der Wijsbegeerte te Amsterdam).

De stichter van de antroposofie R. Steiner (1861-1925) lanceerde in 1919 zijn model van de moderne maatschappij. Na in vergetelheid te zijn geraakt, is dit model van 'de driegeleding van het sociale organisme' in de jaren 60-70 herontdekt, verder uitgewerkt en in de praktijk toegepast. In confrontatie met het model van J. Habermas, zoals geformuleerd in zijn 'Theorie des kommunikativen Handelns', blijken er overeenkomsten tussen de modellen te bestaan en, belangrijker nog, de modellen zouden elkaar ook wel kunnen aanvullen.

'De functie van betaalde arbeid in een democratisch staatsbestel', door Veronica Hillege,

Langgracht 6, 6211 JG Maastricht (afgestudeerd aan de faculteit der Wijsbegeerte te Leiden).

- 1) Aard van het werkloosheidsprobleem geanalyseerd vanuit a. moraal verzorgingsconcept t.o.v. werkloze; b. verschil in logica tussen politieke en economische besluiten; c. ideologische contrasten van Schumpeter, Keynes en Linder,
- 2) Rol betaalde arbeid in Rawls' vrijheidsopvatting geïntegreerd, waaruit stellingname is afgeleid,
- 3) Theorie: 'bias economica' toegevoegd aan 'trias politica' synthetiseert politieke en economische besluitvorming zonder verlies van het vrije marktprincipe. (Exemplaar te verkrijgen bij de auteur.)

'De grondwoorden in de taalopvatting van Martin Heidegger. Een Onderzoek naar de Ontwikkeling in Betekenis van de 'Grondwoorden' die Heideggers Opvatting over Taal constitueren', door Marcel Becker, Sweersstraat 42, 6524 BM Nijmegen, tel. 080 - 238209 (afgestudeerd aan de faculteit der Wijsbegeerte te Nijmegen).

Heideggers taalopvatting, zoals die blijkt uit a.o. 'Sein und Zeit', de Hölderlin-besprekingen en 'Unterwegs zur Sprache', wordt onderzocht. Bestudeerd wordt welke betekenis Heidegger geeft aan woorden die taalfenomenen aanduiden. Bestudering van deze woorden blijkt een handvat om elementen van continuïteit én om veranderingen in Heideggers werk te bespreken.

'De status van de theologie als (mens)-wetenschap', door Rob Frank, Arendalhof 76, 3067 PS Rotterdam, tel. 010 - 421065 (afgestudeerd aan de faculteit der Wijsbegeerte te Nijmegen).

Indien de theologie een wetenschap is, dan zeker geen zuiver formele, zoals de logica. Haar object transcendeert juist de grenzen van het logisch menselijk denken (Tarski, Gödel e.a.). De theologie probeert iets te zeggen over de (hoogste) werkelijkheid en is daarom als wetenschap empirisch. Maar de eigen aard van haar object vereist een taalgebruik dat niet vlakweg beschrijvend kan zijn (Wittgenstein I e.a.). De toetsbaarheid van deze theologische uitspraken staat centraal in het zgn. falsificatiedebat (Flew e.a.) resp. de eschatologische verificatiediscussie (Hick e.a.). (Te bestellen bij auteur o.v.v. 'scriptie filosofie' door overmaking van f. 15,- excl. porto f. 5,- op giro 2801904.)

'Dood en voortleven in fenomenologisch en metafysisch perspectief; de thematiek van dood en voortleven bij Max Scheler', door John Woudt, Jacob Canisstraat 10, 6521 HR Nijmegen, tel. 080 - 222755 (afgestudeerd aan de faculteit der Wijsbegeerte te Nijmegen).

Ten eerste worden Schelers opvattingen over door en voortleven uit zijn 'middenperiode' tegen de achtergrond van zijn toenmalige fenomenologische uitgangspunten beschouwd en bekritiseerd. Ten tweede wordt inzichtelijk gemaakt, dat Schelers 'late' en radicaal geheroriënteerde metafysisch-antropologische programma van de 'Philosophische Antropologie' vruchtbaar is voor het filosofisch denken over dood en voortleven. (Scriptie is bij auteur verkrijgbaar.)

'Het solipsisme van George Berkeley', door R. ten Bos, Meyhorst 17/58 KE Nijmegen, tel. 080 - 448341 (afgestudeerd aan de faculteit der Wijsbegeerte te Nijmegen). Empirische of bewustzijnsimmanente systemen lijken het solipsisme als een fundamentele zwakte te moeten accepteren: kennis van wat buiten mijn ervaring is, is onmogelijk omdat de ervaring altijd *mijn* ervaring is. Logische consequentie hiervan lijkt een solipsisme te zijn. Mijn bedoeling was te onderzoeken hoe empiristen het solipsisme hebben

kunnen afweren. Bij Berkeley lijkt het probleem zich voor het eerst voor te doen. Ik betoog dat Berkeley enkel niet-empirische, d.w.z. metafysische argumenten tegen dit solipsisme geeft. Voor strikte empiristen moet dit onaanvaardbaar zijn. (Scriptie verkrijgbaar bij de auteur.)

Mededelingen

AMERICA! AMERICA! FILOSOFIE, KUNST EN CULTUUR IN DE VERENIGDE STATEN

18 oktober - 18 november 1989

CREA/Studium Generale en *KRISIS*, tijdschrift voor filosofie, organiseren in het najaar van 1989 een uitgebreid programma met lezingen, discussies en theater over recente ontwikkelingen in de Amerikaanse filosofie, kunst en cultuur.

18 oktober American philosophy and the revival of pragmatism
20.00 uur Lezing door *Cornel West* (Princeton University)
Co-referent: Pieter Pekelharing (UvA)

19 oktober On Richard Rorty's 'Contingency, Irony and Solidarity'
15.00 uur Lezing door *Frank Ankersmit* (Universiteit van Groningen)
Co-referent: Jan Flaming (UvA)

19 oktober Foucault and Critical Theory in America
20.00 uur Lezing door *John Rajchman* (Columbia University)
Co-referent: Harry Kunneman (UvA)

Workshops met West, Ankersmit en Rajchman: inschrijving bij *CREA/Studium Generale*

25 oktober Myth and history in Post-Modern American Fiction
20.00 uur Lezing door *Marc Chénétier* (Universiteit van Orléans)

26 oktober Post-Modernism and Dirty Realism in American Literature: Pynchon,
Coover and Carver
15.00 uur Lezing door *Hans Bertens* (Universiteit van Utrecht)

26 oktober Post-colonial Literature/Post-Imperial Criticism: American Academic
Criticism and Theory
20.00 uur Lezing door *W.J.T. Mitchell* (University of Chicago)

27 oktober Saving the text: American Criticism from an European Perspective
15.00 uur Lezing door *Christel van Boheemen* (UvA)

27 oktober Slotforum 'Literatuur en Literatuurtheorie in de VS'
20.00 uur m.m.v. *Hans Bertens, Christel van Boheemen, Marc Chénétier en W.J.T. Mitchell*

Workshops met Chénétier en Mitchell: inschrijving bij CREA/Studium Generale

1 november Beeldende Kunst in de VS
20.00 uur Lezingen door *Piet de Jonge* (Boymans van Beuningen) en *Anna Tilroe* (kunstcritica)

2 november Nederlanders over Amerika
20.00 uur Vier Nederlanders over hun relatie met Amerika:
Ineke van den Bergen (televisiecritica), *Hans-Maarten van den Brink* (journalist), *Jan Donkers* (journalist/schrijver) en *Geert Mak* (journalist)

8 november Première van 'De Dagkamer' van Don Delillo
20.30 uur *Tohm-gezelschap* onder regie van Eva Pieper
Overige voorstellingen: 9 nov. (22.00 uur), 10, 11, 15-18 nov. (20.30 uur) Toegang: f 7,50/f 5,-. Plaats: CREA-theater

9 november Don Delillo als criticus van de westerse samenleving
20.00 uur Lezing door *Paul Cobben* (UvA)

Verdere inlichtingen: CREA/Studium Generale, Turfdragsterspad 17, Amsterdam.
Tel. 020 - 26 24 12. Plaats van de lezingen: CREA, Zaal A
(tenzij anders aangegeven).

Rectificatie

In de rubriek *Doctoraalscripties* in Krisis 35 is een storende fout geslopen. De scriptie 'Holisme, oude wijn in nieuwe zakken' is niet geschreven door Tom Serat, maar door *Tom Saat*.

